

nikoli imeli. Bolgarska raja — tolovaj, in Turek — mučenik! Ali si človek more misliti bolj gorostasne perfidnosti, nego tiči v tej trditvi?! Kdor ima le količkaj soli v glavi, moral bi se smejati taki trditvi, da ni stvar tako grozno žalostna.

Novo srbsko ministrstvo. — Novo srbsko ministrstvo je sestavljeno tako-le: Predsedništvo in javna dela: bivši minister za javna dela Peter Velimirovič (radikalec); vnanje stvari: bivši vojni minister, podpolkovnik Vaso Antonić (neutralen); notranje stvari: Velimir Todorović (radikalec); finance: univerzitetni profesor Milan Radovanović (radikalec); pravosodje: bivši pravosodni minister Aron Nincić (naprednjak); poljedelstvo: bivši minister za poljedelstvo dr. Jurij Nikolić (radikalec); vojsko: general Milovan Pavlović (neutralen); nauk: profesor Milenko Marković. Pravec vnanje politike novega kabineta, ki se bo naslanjal na dosedanjo večino, ni določen. Vladna politika sicer ne bo odločno rusofilska, kakor je bila pod Vuićevim vodstvom, ali tudi protiruska ne bo, kakor bi bila, ako bi bila obveljala kombinacija generala Cincar-Markovića. In kombinacija Cincar-Marković je bila že toliko kolikor gotova. Ali odličnjaki, katere je bil kralj pozval k sebi iz vse dežele na posvetovanje, so se izrekli za fuzijo zmernih radikalcev in naprednjakov. Sprememba, ki se je izvršila, se zrcali sosebno v dveh vspešnih momentih: na mesto odločnega rusofila dr. Vuića je prevzel vodstvo brezbarvni podpolkovnik Vaso Antonić, in dr. Vuić je odklonil ponujani mu portfelj finančnega ministra v novem ministrstvu. Vender pa si odločilni krogi niso upali seči do skrajnega, po ministrstvu, ki bi pomenjalo odločno protirusko strujo. Na to stran so Nemci in Madjari malo prezgodaj triumfirali. Demonstrativen prevrat v protiruskem smislu bi utegnil vender škodovati — v Franciji. Tam pa so novi upniki Srbije. S Francijo se pogaja Srbija za novo posojilo. Proti sebi bo imelo novo ministrstvo izlasti nezavisne radikalce in liberalce. Javnost je je v obče pozdravljala z vso možno hladnokrvnostjo. Uboga Srbija je doživela zopet en eksperiment več.

Obrtnija.

Trije štrajki.

Francoska, Švica in Združene države severoameriške stoje pod utisom velikih gospodarskih dogodkov, ki so nastali v poslednjem času. Več stotisoč delavcev je opustilo delo. Proglasili so generalni štrajk. Oklic, da se opusti vsako delo, je padel na rodovitna tla: od dela utrujena, telesno izmozgana in s socijalističkim duhom napojena masa delavstva je z veseljem sledila svojih voditeljev pozivu, da se odpočije, in da ob enem pokaže kapitalistični velevlasti moč delavske velevlasti.

Poskusi posredovanja so imeli uspeh. Veliki premogarski štrajk v Ameriki je končan. Istotako generalni štrajk v Švici, samo glede premogarskega štrajka na Francoskem se še ni doseglo porazumljenja.

Posledica velikega štrajka v Združenih državah severoameriških je gospodarska kriza. Ne samo, da se je silno podražil premog, tudi živež, zlasti meso je zelo poskočilo v ceni. Severna Amerika je dežela, kjer se največ pojé mesa in največ pokuri premoga. Naročene so ogromne množine premoga iz Angleške

in iz Kanade, ali tudi to bi ne bilo zadostovalo, da je štrajk le še nekaj dnij trajal.

V Franciji traja štrajk v vseh departementih, koder se koplje premog. Dosedaj se ni mir še nikjer kalil, vender vlada velik strah, ker groze rudarji, da udero v premogokope in jih razrušijo, da razbijejo stroje in sploh vse pokončajo. Prefekt v Pas de Calais pravi, da je doživel že več štrajkov, a takega, kakoršen je sedanji, da še ni bilo. V tem okraju štrajka nad 50 000 delavcev. V okraju Bassin de Loire štrajka 85 odstotkov vseh delavcev. Delavski kolovodje pozivljajo na mir in na vstrajnost, da se zabrani dovoz premoga iz drugih krajev.

Štrajk v Švici je trajal teden dni in je povzročil obilo škode.

O vzrokih teh ogromnih štrajkov se čujejo različna mnenja. Vodja francoskih socijalistov Jaurès piše v svojem organu „Petit république française“, da so temu največ vzrok rudniška društva, ki konsekventno delajo na znižanje delavskih plač. Cene premoga v letih 1901. in 1902. niso padle in vender prikrajšujejo ta društva delavcem premije, katero so jim dolžna po dogovoru, sklenjenem vsled podraženja premoga. Ta društva se skrivajo za vlado in skušajo zvaliti vso krivdo nanjo. Društva žele, da bi prišlo do konflikta mej delavci in mej republikansko večino v parlamentu; ako izgubi vlada hladno kri in se da zapeljati do nasilstev, tedaj bi ta društva triumfirala.

Vladi nasprotni listi pozdravljajo radostno ta štrajk, ki dela vladi velike sitnosti. Monarhist Casagnac piše v „Autorite“, da je ta štrajk odgovor delavcev na obljube podjetnikov. Podjetniki so prelomili svojo besedo in ker so sejali veter, žanjejo zdaj vihar.

Da imajo štrajki svojo podlago v opravičenih zahtevah delavcev trpinov, temu se ne da ugovarjati, — ali na žalost opažamo, da nemalokrat izrabljajo nezadovoljnost delavcev, katero znajo često umetno vzbujati razni socijalistični kolovodje ali nečedni elementje. Tako se je dalo že mnogokrat dokazati, da so štrajke zanetila konkurenčna podjetja, katera imajo od počivanja dela v drugih podjetjih ogromne koristi. Zategadelj, ako bi imeli štrajki zares vedno pošteno in moralno podlago, bi morali zajedno onemogočiti koristoslóstvo konkurenčnih podjetij.

Ali štrajki v velikih krajih, kjer je delavstvo materijelno bolje organizovano in tudi podjetništvo stoji na boljih nogah, ne škodujejo na nobeno stran veliko. Vse drugače pa je v naših krajih. Tu škodujejo štrajki v prvi vrsti delavskim rodbinam, ki morajo često štrajk poplačati z gmotnim obstankom; v drugi vrsti — pred očmi imamo goriški Miren — pa ukončujejo domačo obrt, kateri ne želi nujnejšega nego pogibelj — tuji konkurent. Velika brezvestnost socijalističnih hujskačev slovenske krvi je torej, ako oni zavajajo naše delavce v štrajk. S tem služijo je-

dino le židovskim in sploh tujim podjetnikom, kajti ako bi to ne bilo, — moral bi že danes vladati za mirenskim štrajkom prav gotovo štrajk tudi v Dörflesovi strojarni. Ali naj je ta izvzeta, ker je njen lastnik laški žid in gotovi zagovornik židovskega kapitalizma!?

Zatorej bi bilo želeli, da se v interesu domače obrti skoraj poravna ta zadeva, ker škoda je na obeh straneh velika.

Kmetijstvo.

Pridelovanje zelja.

Vsaka kuhinjska ali zelenjadna rastlina je tem bolj cenjena, tem dražja, čim prej pride na trg, oziroma v kuhinjo. Zato se velika večina zelenjavnih rastlin v gosposkih vrtih blizu velikih mest prav zgodaj prideluje, oziroma sili v posebnih gorkih lehah. Siljene rastline res niso nikoli tako dobrega ukusa, kakoršnega so na prostem pridelane, pa ravno zaradi njih zgodnosti se cenijo ter drago plačujejo, veliko dražje, kakor pozneje na prostem pridelane, dasi so te veliko boljšega ukusa.

No, manj premožen človek si siljene zelenjadi pač ne more privoščiti, vsaj pogostokrat ne, zato si pa želi na prostem pridelano kar najprej mogoče dobiti na mizo. Med zelenjadne rastline, ki se v gosposkih in v mestnih vrtih redno vsako leto pridelujejo ali silijo v gorkih lehah, spada odločno tudi zgodnje zelje ali zgodnji kapus. Zgodnje zelje se pa more neprimerno bolj zgodaj pridelovati kakor ga po navadnem načinu pri nas na prostem pridelujejo, če se prideluje po prezimljenih sadikah. S pomočjo prezimljenih sadik prideluje se pa zgodnje zelje tako le:

Koncem avgusta, pričetkom septembra — v Vipavi, na Goriškem, v Istri še celo zadnje dni septembra — se vseje seme prav zgodnje vrste zelja, kakor ivanskega zelja, zgodnjega podolgoglavnega dunajskega zelja ali zgodnjega erfurtskega itd. na obsenčene lešice. Kakor hitro se rastlinice dobro prekrižajo, to je, kakor hitro nastavijo h kličnim listom prva dva prava listka, se prav na gosto začasno presade na bolj pusto, vsekakor pa prav preksolnčno lešico. Presade se tako, da pride na vsakih 5 cm v čveterokotu ena rastlinica. Tako gosto začasno presajanje se v vrtnarstvu imenuje pikiranje rastlin.

Kadar pikirane rastline dosežejo velikost ravno pravih sadik, se jim mora zabraniti daljnje bujno razvijanje, dalnja bujna rast. To se pa stori na ta način, da se ali vnovič prepikirajo, ali pa se puste, da trpe primerno sušo, kar se s tem doseže, da se jim ob suhem vremenu nič ne priliva, ob deževnem pa da se s čim pokrijejo, tako da jih dež ne more namočiti. Izkratka, s takimi rastlinami se mora tako

postopati, da do zime dorasejo le toliko, da se more o njih reči, da so ravno prave za presajanje. Čez zimo se take sadike puste popolnoma na miru do spomladi. Prihodnjo pomlad se pa prezimljene sadike, kakor hitro zemlja in vreme to dovolita, presade na stalno mesto. Najboljše mesto za nje je prav preksolnčna, pred burjo in severom zavarovana lega s prav dobro, močno zagnojeno zemljo. Obdelovanje obstoji v tem, da se po enkrat ali dvakrat okopljejo, da se jim po potrebi priliva, po kakem dežju enkrat še celo z gnojnico, in da se z njih obira mrčes, če se na njih prikaže. Tako pridelano zelje naredi po skušnji na vrtu nekdanje deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu do binkošti že prav lepe trde glave, ki se prav lahko spravijo v denar.

Prav na isti način se da v pravem podnebj u pridelovati tudi zgodnji ohrovt. Prvi pogoj je seveda prava zgodnja vrsta, kakor je na pr. italijanski marcelin, ali ulmski, ali dunajski zgodnji ohrovt.

Prav izborna se da na ta način pridelovati tudi zgodnja karfijola, ki ima še višjo ceno, kakor zgodnje zelje ali zgodnji ohrovt. Koleraba se pa na ta način ne da zgodaj pridelovati, kajti njene sadike zime ne prestanejo.

Kako prav bi bilo, če bi se naši Vipavci, Goričani, Istrijani in tržaški okoličani lotili pridelovanja takih zgodnjih kuhinjskih ali zelenjavnih rastlin. Še lepši denar bi lahko zanje dobivali, kakor ga dobivajo vrli Brici že zdaj za svoj zgodnji ledrik, grah in krompir.

R. Dolenc.

Kmetijske raznoterosti.

»Apno v kmetijstvu« je naslov knjižici, ki jo je ravnokar izdala c. kr. kmetijska družba kranjska kot II zvezek kmetijske knjižnice. Knjižnica, ki jo je jako poljudno in slovenskim razmeram primerno spisal družbeni tajniški pristav gosp. Frančišek Štupar, je danes za vsakega umnega kmetovalca n-obhodno potreben kažipot, kako z apnom pomnožiti pridelke, kajti šele v najnovejšem času so kmetij-ki učenjaki v zvezi z umnimi praktičnimi kmetovalci dognali veliko važnost apna za rast kmetijskih rastlin. Knjižica se dobiva pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani po 30 vinarjev, in sicer s poštnino vred. — Pri tej priliki opozarjamo na I zvezek kmetijske knjižnice »Gnoj in gnojenje«, kjer je brati vse potrebno o gnojenju, s posebnim ozirom na umetna gnojila. Prvi zvezek stane s poštnino vred 40 vinarjev.

Poučni in zabavni del.

Ob Donavi.

(Dalje)

Nista se trudila zastonj.

Sreča se jima je nakrat zasmehljala. Kakor je Ludovik prej dolgo časa čakal na napredovanje, tako je sedaj hitro lezel navzgor po uradniški lestvici. V malo letih povspel se je do davkarja in potem je šlo